

УДК 378: 004

Л.В.Давидюк.

Луцький національний технічний університет

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ-ПЕДАГОГІВ

У статті розглянута проблема формування професійної компетентності у майбутніх інженерів-педагогів в умовах реформування системи освіти, її сучасний стан і перспективи.

Ключові слова: *професійна компетентність, інженер-педагог, навчання, освіта.*

Постановка проблеми. Останнім часом велика увага приділяється реформуванню системи освіти. У Концепції професійної освіти України зазначено, що існуюча система підготовки майбутніх інженерів-педагогів не досить орієнтована на роботу в нових соціально-економічних умовах

Проблема професійної підготовки інженерів-педагогів та формування професійної компетентності майбутніми інженерами розглядається як одна з ключових. У зв'язку з цим особливого значення набуває професійна компетентність у майбутніх-інженерів-педагогів. Професійна компетентність інженера-педагога визначається як знання, вміння, навички, які дають можливість випускнику навчати і виховувати студентів у вищих навчальних закладах та учнів в закладах професійно-технічної освіти в процесі їх навчання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У багатьох країнах професійна підготовка інженерно-педагогічних кадрів зорієнтована на формування високого рівня професійної компетентності, є найбільш поширеною і вивчається вітчизняними та зарубіжними вченими. Різні підходи до професійної компетентності висвітлено в роботах В.І. Бондаря, Н.В. Грохольської, І.А. Зязюна, В.П. Косарева, А.В. Хуторського; фундаментальні основи професійно-педагогічної освіти розроблялися С.Я. Батишевим, А.П. Беляєвою, Е.Ф. Зеєром, П.Ф. Кубрушко, В.С. Ледньовим, О.Т. Маленко, О.М. Новиковим, В.В. Шапкіним; засоби формування компонентів професійної компетентності вивчалися А.О. Вербицьким, О.А. Дубасенюк, Н.В. Кулюткіним, Е.В. Лузик, Л.Г. Семушиною, В.О. Скакуном.

Мета статті полягає у формуванні професійної компетентності майбутніми інженерами-педагогами на основі знань умінь і навичок, що отримуються за період навчального процесу.

Виклад основного матеріалу. В останні роки перед вищою інженерно-педагогічною школою України стоїть завдання переходу до формування фахівців-професіоналів, які поєднують глибокі фундаментальні теоретичні знання і практичну підготовку. Основні вимоги до інженерно-педагогічних кадрів і рівня їхньої професійної підготовки знайшли відображення у Законах України „Про освіту”, „Про вищу освіту”, Національній доктрині розвитку освіти в Україні. Особливого значення набуває проблема якісного формування професійної компетентності та професійної підготовки інженерів-педагогів у зв'язку з їхньою майбутньою багатофункціональною діяльністю, участю у розвитку освіти, науки, виробництва, духовного життя суспільства.

У навчальному посібнику “Професійна освіта. Словник” наводиться таке визначення: - компетентність – міра відповідності знання, уміння, досвіду осіб певного соціально-професійного статусу реальному рівню складності завдань і проблем, що вони виконують і вирішують; - компетенція – коло повноважень, прав, обов'язків певного державного органу або коло питань, в яких певна посадова особа має знання та досвід [1].

Отже, професійна компетентність інженера-педагога – це сукупність психолого-педагогічних і методичних знань, умінь та навичок, які пов'язані з технологіями навчання, досвідом застосування у вузівській практиці передових методів і форм навчання.

На рис. 1. зображено структурно-функціональну модель формування професійної компетентності у інженерів-педагогів.

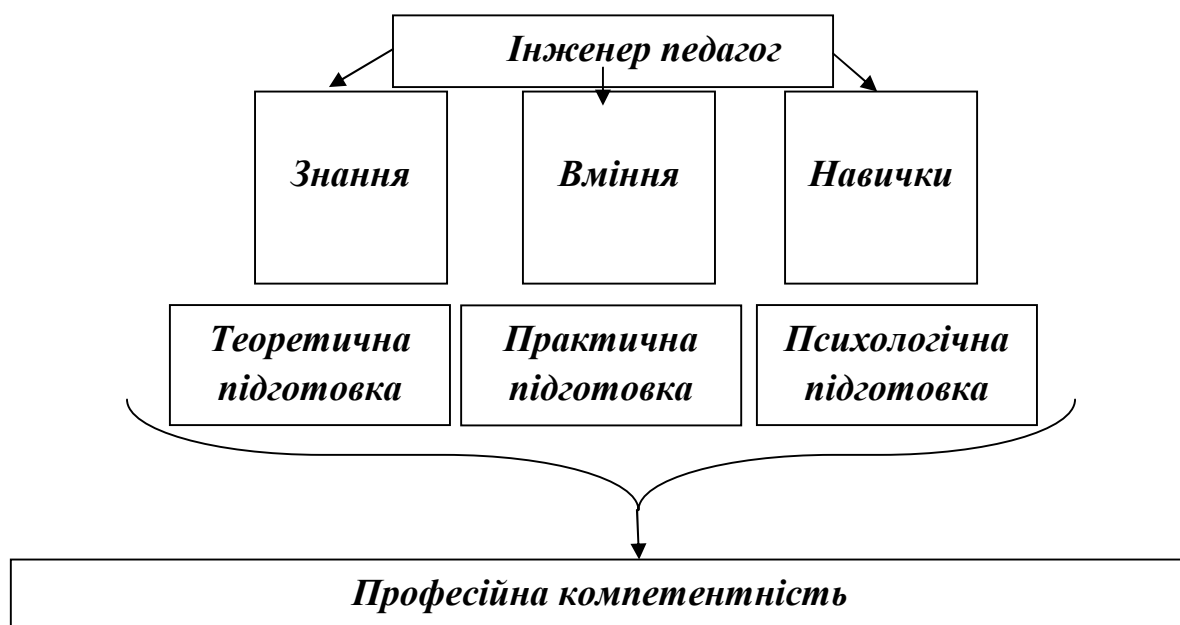

Рис. 1. Структурно-функціональна модель формування професійної компетентності у інженерів-педагогів

З даної моделі зрозуміло, що на формування професійної компетентності фахівця-інженера впливають такі фактори як знання, вміння та навички, теоретичну, практичну та психологічну підготовку, яку майбутні інженери отримують в процесі навчання.

Теоретична підготовка інженерів-педагогів здійснюється в процесі їхнього навчання, особливу увагу приділяють вивченню фахових дисциплін та спеціальних дисциплін, таких як «Методика професійного навчання», «Професійна педагогіка» та ін.

Ефективність формування професійної компетентності студентів залежить від мотивації до навчальної діяльності самих студентів, рівня теоретичної підготовки, єдності цілей, змісту, форм і методів, технологій навчання. В адаптаційний період навчання студентів, коли кожен студент-першокурсник має свій власний стиль, темп навчання, важливо в навчально-пізнавальній діяльності розвивати мотивацію студентів як до навчання, так і до обраної професії. Студенти поступово опановують теоретичні основи методики викладання технічних та фахових дисциплін, ознайомлюються з особливостями застосування сукупності дидактичних технологій у технічному вищому навчальному закладі або у закладі професійно-технічної освіти.

Практична підготовка здійснюється на практичних заняттях, коли студенти засвоюють раніше вивчений теоретичний матеріал, закріплюють окремі теоретичні положення, обмінюються методичними знахідками, вчаться добирати методи й технології проведення занять теоретичного та виробничого навчання. Також проєктують моделі навчально-виховних ситуацій, аналізують проведені заняття теоретичного й виробничого навчання, застосовують опановані технології під час рольових ігор. Вхідження студентів у професію інженера-педагога повною мірою здійснюється під час педагогічної практики. Тому професійно-педагогічний етап є головною ланкою професійної підготовки студентів, коли вони мають нагоду застосувати вивчені в аудиторії технології навчання в природних умовах. Суб'єктивні професійні вміння та навички студентів поєднуються з об'єктивною педагогічною реальністю.

Психологічна підготовка інженерів-педагогів полягає в у вивченні загальних закономірностей та механізмів функціонування психіки людини, її особистісного формування, різноманітних психічних та психологічних факторів.

Отриманні знання інженери-педагоги повинні застосовувати у своїй майбутній професійно-педагогічній діяльності, повинні бути готові до використання сучасних технологій навчання, формувати в учнів та студентів уміння і навички щодо застосування отриманих знань у практичній діяльності, організувати контроль знань, умінь і навичок, а також самостійну роботу.

Отже, інженерам-педагогам необхідна фундаментальна теоретична й практична підготовка в питаннях організації і здійснення навчально-виховного процесу у професійно-технічних та вищих навчальних закладах I-II рівнів акредитації.

Таким чином, можна стверджувати, що професійна компетентність майбутнього інженера-педагога – це теоретична, практична та психологічна види його підготовленості до професійної діяльності, що проявляються в його творчій здатності та всебічній (особистісній, професійній, психологічній) готовності до її ефективного здійснення та досягнення оптимальних результатів у професійній діяльності.

Також під професійною компетентністю можна розуміти, що це є здатність діяти в ситуації невизначеності, здатність працювати в команді та навчатися. З огляду на це навички, уміння й знання, яких набуває в ході навчання майбутній фахівець, повністю узгоджуються з поданим вище означенням, бо якраз і передбачають здатність долати невизначеність, високу навчованість і вміння працювати в команді. Деякі дослідники вважають, що суттєвим моментом професійної компетентності є здатність приймати відповідні рішення в процесі вирішення конкретних проблем та виконання виробничих завдань. [3].

Педагогічна практика студентів IV та V курсів спеціальності «Професійне навчання. Комп'ютерні технології в управлінні та навчанні» Луцького національного технічного університету є складовою цілісного навчально-виховного процесу у вищій школі і спрямована на формування професійних умінь та навичок та професійної компетентності майбутнього інженера-педагога. Педагогічну практику студенти проходять у Луцькому педагогічному коледжі, у вищих професійних училищах, у професійно-технічних училищах м. Луцька. По закінченню педагогічної практики студенти обов'язково оформляють звіт про проходження практики. У звіті майбутні інженери-педагоги описують всі етапи проходження практики. У процесі педагогічної практики у майбутніх-інженерів-педагогів закріплюються й поглиблюються теоретичні знання з педагогіки, психології та методики професійного навчання, а також спостерігається безпосередній зв'язок навчання з педагогічною діяльністю кафедр вищих навчальних закладів та закладів професійно-технічної освіти, де здійснюється підготовка студентів до професійної діяльності шляхом самостійного вирішення педагогічних завдань, визначених програмою. Зміст практики визначається її місцем у навчальному процесі й має такі цілі: закріплення і практичне застосування теоретичних знань із фахових дисциплін; оволодіння професійними педагогічними та професійно-практичними вміннями й навичками, знайомство з передовим педагогічним досвідом викладачів фахових дисциплін; набуття досвіду організаторської та виховної роботи зі студентським колективом.

На думку багатьох вчених актуальним елементом професійної компетентності інженерів-педагогів є обговорення досліджень, науково-дослідної роботи на науково-практичних студентських конференціях, наукових семінарах, олімпіадах, присвячених актуальним проблемам професійного навчання, питанням використання інноваційних форм і методів, прийомів навчання. Такий вид роботи для майбутніх інженерів-педагогів повинен бути постійним компонентом кожного етапу формування їхньої професійної компетентності. Будь-який випускник інженерно-педагогічного фаху в процесі своєї трудової діяльності може посісти управлінські посади в системі ПТО і, більш того, в ідеальному варіанті всі керівники в цій галузі обов'язково повинні мати спеціальну інженерно-педагогічну освіту та бути професійно-компетентними. Тому вимогою часу є обов'язкове надання випускникам інженерно-педагогічного навчального закладу теоретичних основ та формування в них якостей, необхідних для управлінської діяльності, в межах, що відповідають його освітньо-кваліфікаційному рівню.

Одним із основних показників професійної компетентності майбутнього інженера-педагога є сформованість професійного мислення, що представляє його інтелектуальну здатність до розв'язання фахових проблем і зміст якої безпосередньо пов'язаний з розв'язанням професійних завдань на виробництві та у професійній навчальній діяльності.

Висновки.

Підсумовуючи викладене, відзначимо, що сфера освіти, починаючи з Я.А. Коменського, базувалась на таких основних категоріях, як знання, вміння і навички. Професійна сфера сьогодні повинна працювати з іншою категорією – компетенцією. У цьому розумінні професія дає відповідь на те, якою компетентністю повинен володіти спеціаліст з обраного фаху, або яка ж сфера його компетенції.

Отже з даної статті можна підсумувати, що формування професійно компетентності інженера педагога впливає теоретична підготовка, практичні уміння та навички.

1. Професійна освіта: Словник: Навч. посіб. / Уклад. С.У. Гончаренко та ін.; За ред. Н.Г. Ничкало. – К.: Вища школа, 2000. – 380 с .
2. Демченко С. О. Розвиток професійно-педагогічної компетентності викладачів спеціальних дисциплін вищих технічних закладів освіти: Автореф. дис. ... канд. пед. наук. – Кіровоград, 2005. – 22 с.
3. Проблеми інженерно-педагогічної освіти. Збірник наукових праць. Колектив авторів.– 2007 р.